

Högskolan i Gävle

Kort om högskolan

Totalt studerar ca 13 500 studenter vid Högskolan i Gävle (HiG). Gävleborgs län är en region med något högre arbetslöshet och något lägre utbildningsnivå än vad som gäller för landet i genomsnitt. Andelen ungdomar som går vidare till högre utbildning före 25 års ålder är 42,5 procent, att jämföra med knappt 46 procent som är riksgenomsnittet¹.

Högskolan ingår i nätverket Penta Plus tillsammans med Karlstads universitet, Högskolan Dalarna, Mälardalens högskola och Örebro universitet. I nätverkets samlas lärosätena kring nyckelord som samarbete, profilering, koncentration, synergieffekter och innovationssystem. Högskolan har även ökat sin samverkan med det omgivande samhället, och näringslivet utnyttjas bland annat i utvecklingen av utbildningarnas innehåll och i hur lärandet organiseras.

Andel med högutbildade föräldrar, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Högskolan i Gävle	16	15	15	19	17
Jämförelsetal *	1,14	1,08	1,04	1,22	1,08

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med arbetarbakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Högskolan i Gävle	32	34	33	35	33
Jämförelsetal *	0,78	0,80	0,86	0,90	0,85

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

¹ Högskoleverkets analys *Stora regionala skillnader i andelen nybörjare*, publicerad 2006-11-15.

Andel med utländsk bakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Högskolan i Gävle	11	13	11	13	14
Jämförelsetal *	1,03	1,20	1,04	1,08	1,16

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Källa: Registerdata SCB/Högskoleverket

Regionens sociala sammansättning återspeglas i studentpopulationen för Högskolan i Gävle. Som vi ser i tabellerna ovan har högskolan höga nivåer av nybörjare med arbetarbakgrund. Trots detta är det en bit kvar till andelen bland befolkningen i rekryteringsområdet. Däremot är andelen nybörjare med utländsk bakgrund något högre än i rekryteringsområdet, vilket gäller även för andelen studenter med högutbildade föräldrar.

Kvarvaro efter två års studier*, registrerat nybörjarläsår 2003/04, procent

Föräldrars utbildningsnivå	Kvar	Annat lärosäte	Ej kvar	
Högst gymnasial (=låg)	57	15	28	100
Eftergymnasial (=hög)	62	16	22	100
Alla (inkl. "ej uppgift")	60	15	25	100

*Registrering 2005/06, gäller programstudenter som börjat på minst treåriga program 2003/04

Källa: SCB, bearbetning Högskoleverket

Bland dem som läsåret 2003/04 började på ett utbildningsprogram vid Högskolan i Gävle har studenter med lågutbildade föräldrar i högre utsträckning valt att helt lämna sina studier än studenter med högutbildade föräldrar. I benägenheten att byta till något annat lärosäte syns ingen skillnad mellan grupperna indelade efter föräldrars utbildningsnivå.

Utbildningsutbud

Utbildningsutbudet vid Högskolan i Gävle styrs av studentefterfrågan och utvecklas i samverkan med kommuner, näringsliv och organisationer i regionen. Högskolan har 6 institutioner och erbjuder omkring 40 olika utbildningsprogram samt drygt 800 fristående kurser, vilket ungefär innebär ett förhållande av 60/40 mellan program och kurser. Utbudet av utbildningar är brett och det finns ingen dominerande ämnesinriktning i utbudet.

Bland fristående kurser svarar humaniora, samhällsvetenskap och juridik för mer än hälften av verksamheten, följt av natur- och teknikområdena som ökat till att omfatta mer än en tredjedel. Högskolan erbjuder även fristående

kurser som helg-, kvälls-, och sommarkurser, ofta med lägre studietakt än heltid.

Bland programmen fortsätter rekryteringen till lärarutbildningen att öka något. Även magisterutbildningarna med bredd har rekryterat väl och 500 studenter deltog 2006 i sådan utbildning. I och med den nya examensordningen kommer en del av dessa utbildningar att omvandlas till magisterprogram och övriga läggs ner.

Högskolan erbjuder numera 12 program och drygt 340 kurser på distans eller som kombinerad distans- och campusutbildning. Ungefär hälften av distansutbudet ges inom nätuniversitetet.

Högskoleförberedande utbildningar

Under 2006 deltog knappt 1 900 personer, jämfört med 900 året innan, i olika former av högskoleintroducerande utbildningar, det vill säga basår, bastermin, collegeutbildning och andra högskoleintroducerande kurser. För dem som är osäkra på vad högre studier innebär erbjöd högskolan till exempel en tvåpoängskurs i "introduktion till högre studier", som kan läsas såväl på distans som på campus. Den stora ökningen av studenter som läser högskoleförberedande utbildningar 2006 jämfört med år 2005 berodde på en satsning som högskolan gjorde för att stödja nybörjare i matematik.

Högskolan i Gävle började ge collegeutbildning 2002, vilken under 2005 överfördes till reguljär verksamhet. Antalet deltagare har minskat successivt de tre senaste åren, från 108 till 56 studenter mellan 2004 och 2006.

Förändringar under perioden

Genom förändringar i kursutbudet har högskolan i stort sett lyckats kompensera en vikande rekrytering till natur- och teknikområdet och IT/dataområdet. De nya programmen återfinns till exempel inom design, lärarutbildningen, utbildningar mot yrkeshögskoleexamen och vissa distansutbildningar. I slutet av 2006 fick också högskolan rätt att ge socionomexamen. I övrigt har fler kortare utbildningar och högskoleförberedande utbildningar etablerats inom framför allt teknikområdet. Många utbildningar har blivit mer flexibla i sitt upplägg genom att de har flera ingångar och möjlighet för studenten att bygga på sin behörighet under utbildningen.

Högskolan utvecklar projektbaserat lärande, framför allt inom yrkesinriktade program där samverkan med näringslivet är ett viktigt inslag. Den nya projektbaserade ingenjörsutbildningen är ett exempel på detta. Även utbildningarna i ekonomi håller på att struktureras om. Högskolans ambition är här att lärandets organisering ska spegla och ge erfarenheter av problem som studenterna kommer att möta i sitt framtida arbetsliv.

Distansutbildningen har vuxit under några år och uppgick 2006 till 33 procent av kursutbudet med drygt 2 000 helårsstudenter.

Studentrekrytering

Rekryteringsförutsättningar 2002–2005

Högskolan i Gävle rekryterar från hela landet, men de flesta studenterna, cirka 64 procent 2006, kommer från närliggande regioner. Från Gävleborgs län rekryteras drygt 27 procent av de nya studenterna (2006) och det näst största rekryteringslänet är Stockholm som står för drygt 20 procent av nybörjarna. Andelen studenter från Gävleborgs län har de senaste åren minskat samtidigt som andelen från Stockholm och övriga län har ökat. En orsak till detta kan enligt högskolan vara en ökad tyngdpunkt i rekryteringsarbetet på regioner utanför Gävleborgs län. En annan orsak är ett ökat utbud av distanskurser, vilket gör att högskolans geografiska placering inte har samma betydelse som tidigare.

I likhet med många andra lärosäten har Högskolan i Gävle upplevt ett minskat antal sökande till många utbildningar. Campusutbildningen har sedan 2004 minskat med drygt 10 procent, medan distansutbildningen har ökat med närmare 9 procent.

Högskolan i Gävle hävdar att den regionala utvecklingen i stora delar av Gävleborgs län i många avseenden är sämre än i andra delar av landet. Nyföretagandet är lågt och det finns en bristande tradition att samverka inom näringsliv och mellan företag och högskola. Detta påverkar utrymmet och uppmärksamheten för en högskola i regionen.

Högskolan understryker också för Högscoleverket hur rekryteringsförutsättningarna påverkats av de senare årens hårdnande konkurrens om ett begränsat antal studenter. Varje lärosäte måste i högre grad än tidigare, och i ett växande informationsflöde, satsa på att synliggöra sig för de presumtiva studenterna med allt proffsigare marknadsföring. Detta har för Högskolan i Gävles del, enligt högskolan, skett inom ramen för i stort sett oförändrade resurser som samtidigt ska täcka in ett större behov av insatser på fler områden.

Högskolan har sett en ökad tendens till att studenter som antas till högskolans utbildning inte tar sin plats i anspråk.

Allmänna åtgärder för rekrytering 2002–2005

På Högskolan i Gävle sker ett rekryteringsarbete på bred front till det breda utbildningsutbudet. Ett kontinuerligt samarbete sker inom högskolan mellan en särskild enhet för studentrekrytering och enheterna för antagning och studiedokumentation, utbildningsinformation samt med programansvariga och institutionspersonal.

Den marknadsföring som högskolan genomför omfattar förutom aktiviteter i olika massmedier också ett stort arbete med personliga kontakter med presumtiva studenter. Högskolan anordnar årligen ett öppet hus, till vilket man inbjuder elever som går sista året på regionens gymnasieskolor. Besök

genomförs bland annat på gymnasieskolor, komvux, datortek. Årligen besöks utbildningsmässor runt om i Sverige.

Högskolan i Gävle menar att det breda utbildningsutbudet är en förutsättning för att rekrytera studenter från underrepresenterade grupper. Några av programmen är så etablerade och attraktiva att de "säljer sig själva", medan andra är svårare att rekrytera till. Rekryteringsarbetet har därför oftast fokus på att försöka attrahera fler studenter till program eller kurser med lediga utbildningsplatser.

Åtgärder för breddad rekrytering 2002–2005

Arbetet för att främja och bredda rekryteringen till Högskolan i Gävle inriktas mot att skapa nya kontaktvägar mellan högskola, grundskolor, gymnasier, arbetsmarknadsenheter i kommuner samt arbetsmarknaden. Tyngdpunkten har legat på att öka intresset för högskolans utbildningar inom det naturvetenskapliga och tekniska området. Ofta har det handlat om att pröva nya metoder för att skapa intresse för och kunskap om vad högskoleutbildning innebär och vilka möjligheter den kan öppna för individen.

Högskolan hävdar att det totala rekryteringsarbetet för att få fler studenter, i kombination med det breda utbildningsutbudet, ger som indirekt effekt en mer heterogen studentpopulation. Dessutom görs vissa riktade satsningar mot underrepresenterade grupper vid sidan om de stora resurser och det stora engagemang som läggs på den allmänna rekryteringen. Framför allt sker dessa satsningar inom den reguljära utbildningsverksamheten.

Flexibla utbildningar. Vissa utbildningar har flera ingångar och möjligheter för studenten att bygga på sin behörighet under utbildningen. Högskolan erbjuder också ett stort utbud av distansutbildningar, samordnade genom Learning center, som är en utvecklings- och supportfunktion för flexibelt lärande. Ett kommunalt lärcentrum var fram till 2006 placerat på campusområdet med tanken att campusmiljön skulle inspirera till högre studier. Därutöver fanns sju kommunala "högskolebroar" – minilärcentrum – som etablerats på till exempel stadsbiblioteket och på Utbildningsforum. Lärcentrum-samarbetet med kommunen har dock organiserats om och dragits ner av ekonomiska skäl.

Högskolan satsar även på *introduktion* av nya studenter. Första dagen på utbildningen anordnas en studentmessa där de verksamheter som studenten kan komma i kontakt med under sin studietid presenteras. En guidad tur i Gävle erbjuds, liksom föreläsningar i studieteknik och en introduktionskurs till högskolans datasystem.

Högskolan *samarbetar med två gymnasieskolor* som har yrkesförberedande program, i aktiviteter som involverar både elever och lärare. Det kan vara kring laborativa moment, studiebesök och gemensam utbildning i laborationsutrustning. Ett *centrum för naturvetenskap och teknik*, inklusive ett upp-täckarland dit elever och deras lärare kan komma och göra experiment, har

byggts upp på högskolan. Dessutom har högskolan genomfört ett projekt tillsammans med komvux och Arbetsförmedlingen där *arbetsökande* bland annat har erbjudits studiebesök på högskolan och praktik på företag. De har även haft möjlighet att delta i *pröva på-verksamhet inom naturvetenskap och teknik* med studenter och lärare som handledare.

Högskolan i Gävle har inte genomfört något projekt med finansiellt stöd från Rekryteringsdelegationen.

Reell kompetens och alternativt urval

Under 2006 ansökte 549 personer om att få sina kunskaper bedömda avseende reell kompetens. Av dessa var en majoritet behöriga, men många hade enligt högskolan sökt prövning i tron att reell kompetens var en urvalsgrund. Flertalet av de 128 personer som kunde tillgodoräkna sig reell kompetens sökte till 4 yrkesinriktade program. Bedömning av reell kompetens har gjorts i samråd med ämneskunnig person samt i vissa fall branschorganisationer. I enstaka fall har laborativa moment och skriftliga prov använts i de fall tillgodoräknande av poäng har önskats. Valideringsverksamheten behöver enligt högskolan utvecklas för att fler ska få möjlighet till en rättvis bedömning.

Under 2006 tillämpades alternativt urval till 4 program, däribland serie- och bildberättarprogrammet där 30 platser tillsattes genom bedömning av arbetsprover och intervjuer. Sammanlagt antogs 74 studenter genom alternativt urval. Därutöver hade de som gått collegeutbildningen möjlighet att söka någon av de 1–2 "garantiplatser" som avsatts på utbildningar med många sökande.

Utvärdering och uppföljning

I en utvärdering år 2002 av en rekryteringssatsning till lärarutbildningen framgår att många av studenterna aldrig skulle ha börjat studera om det inte vore för möjligheten att läsa på distans. Denna slutsats har inneburit ytterligare satsningar på distansstudier i Gävle.

Mittuniversitetet och Högskolan i Gävle har samfinansierat en extern, gemensam, jämförande utvärdering av sina collegeutbildningar. Resultatet visar att rekryteringen av studerande har varit problematisk och omkring hälften av alla som antagits till collegeutbildningen registrerade sig aldrig. Utredarna anser att båda lärosätena har varit innovativa när det gäller att formulera och pröva olika typer av åtgärder för att nå målgruppen, det vill säga icke-traditionella studerande. Studenterna efterlyser bättre samordning mellan de båda utbildningsanordnarna komvux och högskolan, och menar också att collegeutbildningen bidragit till att de förändrat och utvecklat sin identitet till att bli "mer student". Enligt utredarna förutsätts såväl personel-

la som materiella resurser utöver det vanliga för att rekrytera icke-traditionella studerande till högre utbildning, och inte minst behålla dem².

Högskolan i Gävle har identifierat ett antal orsaker till situationen att distansutbildningen har en lägre prestationsgrad än den campusförlagda utbildningen. Bland dessa nämns en förbättrad arbetsmarknad, brister i distanspedagogiken och otillräckliga resurser för att hålla fortlöpande kontakt med studenterna.

Högskolan konstaterar också att distanskurser inom ramen för nätuniversitetet har en lägre prestationsgrad än övrig distansutbildning. I en D-uppsats från 2004 identifieras vissa faktorer i lärosätets egen distansutbildning som bidrar till bättre framgång. Till dessa räknas fler fysiska möten, en hög andel yngre studenter, större andel programkurser och en mindre andel studenter som arbetar parallellt³.

Högskoleverkets bedömning

Utfall i förhållande till förutsättningar

Högskolan i Gävle har en högre andel studenter med arbetarbakgrund än riksgenomsnittet, även om den inte motsvarar andelen i rekryteringsområdet. Även andelen studenter med utländsk bakgrund ligger på en jämförelsevis hög nivå, och tendensen är dessutom svagt ökande. Högskolans mål att behålla nivån 10 procent högre än riket för studenter med arbetarbakgrund eller med utländsk bakgrund har uppnåtts. Dessa nivåer har en koppling till populationens sammansättning i närregionen, varifrån flertalet av studenterna kommer och där en förhållandevis hög andel av befolkningen har dessa bakgrunder.

Det har skett en minskning i andelen nybörjare från de högskolenära kommunerna Gävle, Sandviken, Bollnäs och Söderhamn. Som Högskolan i Gävle konstaterar i kontakterna med Högskoleverket kan det från dessa orter finnas en större rekryteringspotential framöver. Det bör också gälla för många av de övriga till Gävle närbelägna kommunerna, där övergången till högre studier är särskilt låg

Hur man arbetat med breddad rekrytering

Högskolan i Gävle är inriktad på generellt rekryteringsarbete, med få insatser riktade mot specifika grupper. Snarare används resurserna för att rekrytera till specifika utbildningar. Högskolan beskriver också att utrymmet för

² Ivarsson, P.-M. & Roos, G. (2007). *Collegutbildning för breddad rekrytering till högskolestudier. En utvärdering av collegutbildningen vid Högskolan i Gävle och Mittuniversitetet 2002/03 och 2003/04*. Uppsala universitet, Pedagogiska Institutionen.

³ Dahlström, S. (2004). *Faktorer som utmärker 'framgångsrik' distansutbildning på Högskolan i Gävle – en studie av studenters och lärares erfarenheter av distansutbildning*. D-uppsats. Högskolan i Gävle, Institutionen för pedagogik, didaktik och psykologi.

individuell anpassning av utbildningarna generellt varit alltför begränsat. Högskolan är självreflekterande kring den låga prestationsgraden i vissa utbildningar men än så länge görs lite för att främja kvarvaro och genomströmning. Ett utvecklingsområde skulle kunna vara allmän stödverksamhet för kvarvaro, under förutsättning att en uppföljning av avhoppet beskriver ett sådant behov.

Den satsning som högskolan gör på flexibilitet i tid och rum för utbildningar bör gynna tillgängligheten för en bredare grupp av studenter. Även tankarna kring hur lärandet organiseras, till exempel i den projektorienterade ingenjörsutbildningen och utökningen av samarbete med näringslivet, kan visa sig vara positiv för rekryteringen av studenter med icke-akademisk bakgrund.

Det fortsatta arbetet

Högskoleverkets övergripande intryck är att mer skulle kunna uträttas på och kring Högskolan i Gävle i riktning mot en studentpopulation som ännu bättre speglar rekryteringsområdet, särskilt när det gäller studenter med arbetarbakgrund. Förmodligen finns exempelvis potential för högskolan att på sikt finna en mer framträdande position i närregionen genom ett mer utvecklat samarbete mellan högskolan, kommunerna i regionen och näringslivet, en utveckling som i viss mån redan pågår. Nya rekryteringsstrategier kan behövas för att nå ut till dem som hittills inte upplevt högskolestudier som ett alternativ, liksom ett mottagande som visar att de är välkomna.

Det tycks dock som breddad rekrytering inte är direkt prioriterad för Högskolan i Gävle – vilket är förstäligt då lärosätet redan har en jämförelsevis heterogen studentpopulation. Man har till Högskoleverket beskrivit vilka stora tillkommande utmaningar som blir följden av en breddad rekrytering, i fråga om resurser, kompetens och organisering av utbildningen. Ytterligare satsningar bör givetvis göras för att uppnå de kvalitativa fördelar högskolan kan se med att bredda rekryteringen ytterligare.

I det material som Högskoleverket tagit del av syns inte hur högskolan i utbildningen tar tillvara de erfarenheter, kunskaper och perspektiv som den heterogena studentpopulationen för med sig. Detta är ett utvecklingsområde för många lärosäten, ett område som med fördel kan utvecklas i samverkan. För Högskolan i Gävle kanske lärosätena inom Penta Plus är en bra bas för en sådan samverkan.